

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Положення
про педагогічну практику
здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії
Донецького державного університету
внутрішніх справ**

СХВАЛЕНО

на засіданні Вченої ради
від 29 січня 2024 року
протокол № 11

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ДонДУВС
від 31 січня 2024 року
№ 75

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Донецького державного університету внутрішніх справ (далі – ДонДУВС) регламентує форми, організацію, проходження та захист педагогічної практики ад'юнктів, аспірантів і осіб, які здобувають вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою (ад'юнктурою).

Практика організовується та проводиться відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в ДонДУВС, затвердженого наказом ДонДУВС від 31.01.2024 № 75.

1.2. Педагогічна практика (далі – Практика) є складовою частиною освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, обов'язковим компонентом підготовки науково-педагогічних працівників, що забезпечується поєднанням теоретичної підготовки з практикою. Педагогічна практика сприяє виявленню здібностей ад'юнктів, аспірантів і осіб, які здобувають вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою (ад'юнктурою) (далі – практикантів), до науково-педагогічної діяльності та формуванню психологічно-педагогічної готовності до входження у професію.

Об'єктом практики є науково-педагогічна діяльність у закладах вищої освіти, а **предметом** – закономірності, прийоми, способи, методи та засоби науково-педагогічної діяльності, зумовлені її цілями, завданнями і змістом.

1.3. У системі підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії ДонДУВС практика виконує такі **функції**:

- розвивальну;
- адаптаційну;
- навчально-виховну;
- діагностичну.

1.4. Основними умовами ефективності практики є: теоретична обґрунтованість, освітній і виховний характер, комплексний підхід до змісту та організації.

1.5. Відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії на практику передбачено 90 годин, з яких:

- ознайомлення з нормативними документами, що регламентують освітній процес у закладах вищої освіти, кафедр і науково-педагогічних працівників (14 годин);
- підготовка навчально-методичних матеріалів до проведення аудиторних занять з навчальних дисциплін (42 години);
- відвідування навчальних занять та складання аналізів відвіданих навчальних занять (16 годин);
- проведення аудиторних занять (12 годин);

– підготовка звітних матеріалів (6 години).

1.6. Для практикантів, зарахованих з посад науково-педагогічних працівників, які мають педагогічний стаж, практика рішенням кафедри може бути скорочена або зовсім не проводитися (за умови надання позитивної характеристики з місця роботи).

II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

2.1. Мета і завдання педагогічної практики

2.1.1. Практика організовується та проводиться на кафедрах ДонДУВС з *метою* набуття досвіду науково-педагогічної діяльності, а також досягнення таких програмних результатів навчання як набуття стандартів і типу мислення, заснованих на принципах професійної етики, моральності та інтелектуальної чесності; набуття загального культурного кругозору та педагогічної обізнаності, які дозволять аспіранту (ад'юнкту) самому у майбутньому здійснювати функцію викладача, педагога, наукового керівника та формувати ґрунтовні компетентності у здобувачів вищої освіти, зокрема:

– *закріплення* і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі (ад'юнктурі);

– *поглиблення* та застосування фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики;

– *отримання* уявлень про діяльність кафедри на посаді науково-педагогічного працівника у період проходження практики;

– набуття досвіду *проведення* під безпосереднім керівництвом керівника практики семінарських і практичних занять, а також консультацій;

– *інтеграції* науково-дослідної та педагогічної діяльності практикантів;

– *впровадження* результатів дисертаційної роботи в освітній процес;

– *формування* педагогічних здібностей на основі первинного досвіду практики;

– *формування* навичок самоосвіти і самовдосконалення.

2.1.2. У процесі проходження практики практиканти повинні ознайомитися з усіма видами робіт науково-педагогічного працівника, передбачених Положенням про кафедру.

Педагогічна практика сприяє формуванню таких навичок та компетентностей як:

навчальні:

1) знання нормативно-правової бази, що регламентує організацію освітнього процесу у вищій школі, функціональні обов'язки науково-педагогічних працівників та основ методики викладання у вищій школі;

2) формування навичок із забезпечення зв'язку та використання теоретичних знань з фахових дисциплін у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань заняття;

3) формування психолого-педагогічної готовності до проведення занять з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;

4) опанування сучасними освітніми технологіями та методами навчально-виховної роботи;

5) формування культури академічної доброчесності;

наукові:

1) поглиблення знань з фахових навчальних дисциплін (вільне оперування категоріально-поняттєвим апаратом правових наук; реалізація вмінь формулювати ознаки, структурні елементи, класифікаційні підстави для видової характеристики юридичних понять і категорій);

2) самостійне вивчення передового педагогічного досвіду, узагальнення й використання його у професійній діяльності;

3) формування вмінь здійснення науково-дослідної роботи у процесі практики;

4) вироблення навичок грамотного перетворення наукової інформації в навчальний матеріал (обґрунтовувати державно-правові явища з позиції чинного законодавства, монографічних і дисертаційних досліджень тощо; критично оцінювати державно-правову дійсність);

виховні:

1) виховування інтересу до педагогічної діяльності;

2) формування потреби у педагогічній самоосвіті та самовдосконаленні;

професійні:

1) формування:

– умінь і навичок педагогічного впливу на особистість;

– навичок використання професійної риторики, організації процесу спілкування та управління ним;

– умінь володіння технікою мови, прийомами, що допомагають переконувати, критикувати, досягати рішень та компромісів;

– умінь володіння культурою педагогічного спілкування, а саме: уміння слухати, ставити запитання, аналізувати відповідь;

– здатності до оцінювання навчальних досягнень курсантів (студентів) відповідно до встановлених критеріїв і використання інноваційних методів та прийомів оцінювання їх навчальної діяльності;

– умінь розробляти фабули ділових ігор, ситуаційних задач, тренінгів, квестів, різних видів тестів;

– здатності здійснювати відбір і реалізацію змісту навчального матеріалу відповідно до мети і завдань освіти з урахуванням її функцій, а також особливостей закладу вищої освіти, навчальних груп, окремих курсантів (студентів);

– здатності подавати навчальний матеріал доступно і переконливо;

– здатності методично доцільно використовувати традиційні та інноваційні види посібників (електронних, мультимедійних), технічні засоби навчання;

– здатності застосовувати форми і методи дистанційного навчання (дистанційних лекцій, веб-семінарів, навчальних чатів);

2) визначення:

– організаційної структури заняття залежно від мети, змісту та конкретних умов проведення;

– форм, методів, засобів навчання, що відповідають дидактичним принципам, враховуючи вікові та психологічні особливості практиканта у конкретних умовах навчання;

– навчальної, розвиваючої, виховної мети заняття зі спеціальності, організаційних форм і методів їх реалізації;

3) добирання, а в разі необхідності виготовлення дидактичного матеріалу та наочності відповідно до пізнавальної мети (підтверджувати теоретичні положення та висновки прикладами з юридичної практики).

2.2. Організаційні основи педагогічної практики

2.2.1. Організацію практики та контроль за її проходженням забезпечують кафедри ДонДУВС, за якими закріплені практиканти.

2.2.2. Терміни проходження практики та її зміст зазначаються в індивідуальному плані практиканта та затверджуються науковим керівником.

2.2.3. Керівником практики призначається науковий керівник дисертаційного дослідження (в окремих випадках – досвідчений науково-педагогічний працівник цієї ж кафедри). Загальне керівництво практикою покладається на завідувача кафедри.

2.2.4. Безпосередній керівник практики зобов'язаний:

– забезпечувати чітку організацію, планування та облік результатів практики;

– створити необхідні умови для виконання у повному обсязі програми й індивідуального плану проходження практики;

– оцінювати проходження практики відповідно до вимог цього Положення;

– проводити виховну роботу із практикантами з акцентом на розвиток ділових і морально-вольових якостей, дотримання правил академічної доброчесності та етичної поведінки, службової дисципліни та законності;

– на засіданнях кафедри доповідати щодо проходження практики та її підсумків;

– надавати допомогу організаційного та методичного характеру навчальної взаємодії та з підготовки практикантом індивідуального плану проходження практики (Додаток А), звіту про практику, план-конспектів проведення занять;

– брати участь у настановчому інструктажі (перед початком практики);

– у випадку порушення практикантом дисципліни, нехтування своїми обов'язками, а також виникнення конфліктних ситуацій повідомляти про це письмово (рапортом або заявою) завідувача кафедри;

– підготувати відгук-характеристику на практиканта за результатами проходження практики (Додаток Б).

2.2.5. У межах завдань практики практикант **має право**:

– ознайомитися з номенклатурою справ кафедри (обліково-звітними та навчально-методичними матеріалами);

– користуватись матеріально-технічною базою кафедри;

– звертатися за консультаціями з надання методичної допомоги до безпосереднього керівника практики;

– відвідувати заняття досвідчених науково-педагогічних працівників кафедри з метою вивчення методики викладання та передового педагогічного досвіду;

– вносити пропозиції щодо вдосконалення організації і порядку проведення практики.

При проходженні практики практикант **зобов'язаний**:

– вивчити нормативно-правові акти з питань законодавчого та нормативно-правового регулювання вищої освіти в Україні, організації освітнього процесу та діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників у закладах вищої освіти;

– дотримуватися службової дисципліни, норм моралі та професійної етики;

– виконувати унормовані вимоги наукового керівника практики;

– результати проходження практики відображати у звітній документації.

У результаті проходження практики практикант повинен **знати**:

– нормативно-правові акти, які регламентують діяльність закладів вищої освіти, у тому числі із специфічними умовами навчання, планування й організацію освітнього процесу;

– функціональні обов'язки науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти;

– особливості оформлення індивідуального плану роботи науково-педагогічного працівника і змістовне наповнення усіх видів його діяльності;

– організацію впровадження та практику використання комп'ютерної техніки, інформаційних і мультимедійних систем, а також статистичних баз даних;

– форми та засоби організації й контролю самостійної роботи практикантів;

– структуру та зміст навчальних планів;

– вимоги до складання тематичного плану, навчальної програми, робочої навчальної програми, планів-конспектів семінарського і практичного занять, методику їхньої підготовки, проведення й аналізу.

У результаті проходження практики практикант повинен **вміти**:

– методично грамотно оформлювати плани-конспекти семінарських і практичних занять (логічність і послідовність, повноту й репрезентативність, використання нормативних і наукових джерел, загальну грамотність, якість дидактичних матеріалів);

– укладати тестові матеріали для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу;

– встановлювати контакт з аудиторією та підтримувати його протягом заняття;

– використовувати різні технічні засоби навчання в освітньому процесі;

– аналізувати, узагальнювати та обґрунтовувати результати педагогічної діяльності.

За результатами проходження практики практикант повинен **отримати навички:**

- проведення заняття в якості науково-педагогічного працівника;
- підготовки необхідних для занять наочних засобів, методичних рекомендацій, дидактичного забезпечення;
- вивчення передового педагогічного досвіду і вміння застосовувати його у власній практичній діяльності;
- працювати на етапі підготовки до практичних і семінарських занять з науковою літературою, монографіями, дисертаціями, енциклопедіями, словниками, періодичними та іншими джерелами.

2.2.6. Звіт про результати проходження практики заслуховується на засіданні кафедр. Витяг із засідання кафедри долучається до звітних матеріалів з практики.

2.2.7. Термін проходження практики визначається графіком освітнього процесу.

2.3. Порядок проходження педагогічної практики та її зміст

2.3.1. Практика включає чотири етапи:

- підготовчий;
- початковий;
- основний;
- заключний.

2.3.2. Підготовка до проведення практики розпочинається на лекційних, семінарських і практичних заняттях з професійно орієнтованих дисциплін та з дисциплін психолого-педагогічного циклу.

2.3.3. На початковому етапі практикант:

- з'ясовує функції, мету, завдання практики;
- складає індивідуальний план проходження практики;
- ознайомлюється з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри, нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти (зокрема, зі специфічними умовами навчання), та основами методики викладання і педагогічної майстерності у вищій школі;

- відвідує заняття керівника практики;
- укладає розгорнуті плани-конспекти занять, обговорює їх з науковим керівником;

– готує необхідні методичні та дидактичні матеріали для проведення занять.

2.3.4. На основному етапі практики практикант:

- проводить на належному методичному рівні заняття відповідно до плану;

- організовує та проводить консультації для студентів;
- бере участь у засіданнях кафедри.

2.3.5. На заключному етапі практикант:

- готує звітні матеріали з проходження практики;
- звітує безпосередньому керівнику практики з метою перевірки та оцінювання;
- захищає результати практики у встановленому порядку.

2.4. Методичні рекомендації щодо проходження педагогічної практики

2.4.1. Індивідуальний план проходження практики відображає заплановані організаційні, практичні та звітні заходи. У плані вказуються терміни проведення заходів і власноруч робляться відмітки про їх виконання.

2.4.2. Під час проходження практики здійснюється контроль за виконанням індивідуального плану як безпосереднім керівником, так і завідувачем кафедри.

2.4.3. Після завершення проходження практики практикант складає та подає на кафедру погоджений з безпосереднім керівником звіт про її проходження (якщо завідувач кафедри є керівником практики, то звіт не погоджується, а лише затверджується ним).

2.4.4. Звіт про проходження практики має містити відомості про виконання індивідуального плану практиканта; плани-конспекти та методичні розробки занять; відгук-характеристику керівника практики. Матеріали практики необхідно переплести або прошити.

2.4.5. Під час практики практикант повинен оволодіти основами конструктивно-планувальних, комунікативно-навчальних, організаційних і дослідницьких умінь, які підлягають оцінюванню:

конструктивно-планувальні вміння:

- а) складати плани-конспекти семінарських і практичних занять; визначати мету та завдання кожного заняття, його структуру; доцільно добирати дидактичний матеріал, визначати систему завдань і вправ;
- б) обирати ефективні методи і прийоми досягнення сформульованих цілей занять;
- в) встановлювати міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки;
- г) використовувати усі дидактичні можливості підручників з навчальної дисципліни (методичний апарат, контрольні питання і завдання, ілюстративний матеріал, вправи тощо);
- д) визначати послідовність виконання завдань на практичному занятті;
- е) використовувати реальні та проектувати навчальні ситуації;
- є) методично грамотно використовувати технічні засоби навчання на занятті;
- ж) проводити методичний аналіз навчального матеріалу: встановлювати наступність і перспективність вивчення, співвідношення між теоретичним матеріалом і практичними вміннями, диференціювати матеріал за ступенем складності його засвоєння, виокремлювати головне;

комунікативно-навчальні вміння :

- а) встановлювати і підтримувати контакт з аудиторією;

б) визначати об'єкти контролю навчальної діяльності курсантів (студентів) і добирати відповідні їм методичні прийоми, у тому числі тестові завдання;

в) розуміти та застосовувати різні засоби комунікації;

організаційні вміння:

а) організувати виконання власного плану практики;

б) забезпечувати потрібний ритм навчальної діяльності на заняттях;

в) навчати курсантів (студентів) раціональним прийомам самостійної роботи;

г) раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням теми і завдань заняття;

д) здійснювати різні прийоми активізації курсантів (студентів);

е) методично доцільно використовувати традиційні посібники та технічні засоби навчання;

розвивально-виховні вміння:

а) реалізовувати навчальний, розвивальний та виховний потенціал змісту заняття;

б) формувати і розвивати інтелектуальну та емоційну сфери особистості курсанта (студента), його пізнавальні інтереси;

дослідницькі вміння:

а) виявляти рівень сформованості професійних навичок і вмінь, використовуючи можливості змісту навчальної дисципліни;

б) спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід науково-педагогічних працівників кафедри, переносити ефективні прийоми і форми роботи в практику власної діяльності;

в) вивчати нормативні, науково-методичні та педагогічні джерела інформації, а також вдосконалювати власні знання з навчальних дисциплін психолого-педагогічного циклу.

ІІІ. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ І ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.

3.1. До захисту практикантами подаються наступні документи:

- індивідуальний план проходження практики (Додаток А);
- відгук-характеристика керівника практики (Додаток Б);
- плани-конспекти проведених занять;
- витяг з протоколу засідання кафедри.

3.2. До захисту практики допускаються практиканти, які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених цим Положенням.

3.3. Практиканти, які не виконали індивідуальний план проходження практики, до її захисту не допускаються.

3.4. Результати практики та її захист оцінюються на підставі наданих звітних документів, а також висновків, які відображені у відгуку-характеристиці керівника практики.

3.5. Захист практики оцінюється за 100-бальною шкалою з метою одержання еквівалентних оцінок за національною шкалою та за шкалою ECTS.

3.6. Практиканту, який не виконав програму практики, отримав негативний висновок щодо її проходження або незадовільну оцінку за результатами захисту, надається право повторного її проходження та захисту в установленому порядку.

3.7. Матеріали практики зберігаються на кафедрі упродовж поточного навчального року згідно з номенклатурою.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ДонДУВС

____.____. 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН

проходження педагогічної практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора
філософії ДонДУВС

у період з «__» 20__ року до «__» 20__ року.

№ з/п	Заплановані заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання (власноруч)
1	2	3	4

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ДонДУВС

____.____.20__р.

ВІДГУК-ХАРАКТЕРИСТИКА КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії (П.І.Б.) за період педагогічної практики зарекомендував себе як

ВИСНОВОК: (П.І.Б.) виконав (не виконав) індивідуальний план педагогічної практики у повному (неповному) обсязі, рекомендується (не рекомендується) до захисту з оцінкою _____.

Керівник практики

(посада)

(підпис)

(П.І.Б)

____.____.20__р.